

VÄRDEBESKRIVNING

Område av riksintresse för naturvård i Jämtlands län

Datum: 2023-02-15

Områdesnummer: NRO 23 029

Områdesnamn: Alsenbygden

Kommun: Krokom

Kartblad:

Koordinat (N, E): 7030080, 448200 (SWEREF99 TM)

Area: 7 103 hektar

Naturgeografisk region: 31 Jämtlands kambrosilurområde

Kust/havsregion: ej aktuellt

Regionindelning för sjöar och vattendrag: ej aktuellt

Agrar kulturlandskapsregion: Skogsbygd Södra Norrlands inland / Skogsbygd Storsjöbygden

Landskapsformer: Odlingslandskap

Riksvärde: Geovetenskap, Odlingslandskap

Värdebeskrivning: Alsenbygden har en intressant geologi. Berggrunden består av fjällbergarter som har transporterats från den plats där de bildades till nuvarande plats genom jordskorpan rörelser. En större del eller en skiva av berggrunden som har förflyttats upp över underliggande berg kallas skolla. Alsenbygdens riksintresseområde består av den undre skollberggrunden och den så kallade Särsvskollan.

Inom riksintresseområdet finns de geologiska typlokalerna för Rödeformationen och Kogstaskiffer. En typlokal är den plats där en geologisk enhet är definierad och beskriven och är därför unik i sitt slag. Rödeformationen är en 600-700 meter lång vägsärning bestående av Rödesandsten. Sandstenen, som tros ha bildats i en flod under den geologiska tidsåldern silur, är den yngsta sedimentbergarten i länet och den enda bergarten inom kambrosilurområdet som har bildats i sötvatten. Kogstaskiffer utgör en siltdominerad skiffrig enhet som uppträder i den ordoviciska lagerföljdens övre del. Kogstaskiffer har en likartad utbildning inom hela sitt utbredningsområde och är därför lätt identifierbar från Östersundsområdet till områdena väster om Offerdal upp mot den mellersta

skoltberg-grundens överskjutningsplan. Enheten har sitt typområde nära Kougsta (Kogsta på äldre kartor) och byn har gett sitt namn till formationen. Enhetens huvudkomponent är fin silt. I dess övre del ökar inslaget av grövre silt och på grund av den kontrastverkan detta skapar finner man lokalt en rik uppsättning av sedimentstrukturer.

Alsenbygden är en karaktäristisk odlingsbygd med mjukt kuperad terräng. Bebyggelsen är fram för allt placerad längs långsträckta terrasser där odlingsmarken ligger i stråk ned mot sjöstranden vid Alsensjön. Odlingslandskapet är småskaligt och varierat med vallar för djurfoder och mindre naturbetesmarker. Förr var utmarksbete, bete i skogen, vanligt förekommande.

Naturvärdena i området är framför allt kopplade till kalkrika gräsmarker, betespräglad granskog samt gamla lövträd i naturbetesmarker. Mångfalden är mycket stor med flera viktiga organismgrupper såsom insekter, fåglar, kärlväxter, marksvampar och kryptogamer. Några viktiga karaktärsarter är fältgentiana och dagfjärilen violett guldvinge. Orkidén brunkulla förekommer inom riksintresseområdet liksom en rad andra orkidéarter.

Huvudkriterier: A, C, D

Förutsättningar för bevarande: Områdets värden kan påverkas negativt av till exempel täktverksamhet, vindkraftsetableringar och storskalig exploatering. Förutsättningar för bevarande av de geologiska typlokalerna är att de förblir tillgängliga och inte växer igen, släntas över eller på annat sätt förstörs.

Det största hotet mot ängs- och betesmarkerna i området är igenväxning, utebliven hävd samt exploatering. Fortsatt jordbruk med naturvårdsinriktad betesdrift och ängsbruk samt restaurering av ängar och naturbetesmarker är positivt för områdets värden. Utökad bebyggelse i området bör ske i nära anslutning till befintliga bymiljöer. Exploatering ute i jordbrukslandskapet bör så långt som möjligt undvikas.

Säkerställande: Inom riksintresseområdet finns tre mindre Natura 2000-områden som är skyddade enligt art- och habitatdirektivet. Dessa är Glösa; Norra (SE0720384), Viken; Alsen (SE0720386) samt Aspbacken Trång (SE0720383). Ingen del av riksintresseområdet är skyddat som naturreservat. Ingen av de geologiska typlokalerna är skyddade.

Områdets huvuddrag: Riksintresseområdet består av kuperad terräng och odlingsmarker som i huvudsak ligger längs Alsensjöns norra sida. Jordbruksbygderna består i huvudsak av byarna Kougsta, Bleckåsen, Häljeberg, Alsen, Vången, Glösa, Röde, Åse och Trång. Höjderna som ger området sin karaktär är bland annat Honingsberget, Getberget, Gammelängesberget och Rödeberget. I dalgångarna finns ett flertal mindre vattendrag, bland annat Bleckåsan, Åringsån och Hökån. I området finns fortfarande välhävdade ängs-

och naturbetesmarker och området är rikt på kultur- och fornlämningar. Delar av riksintresseområdet nyttjas av Njaarke sameby som trivselland och för bete under vårvintern och vintern.

Anmärkningar: Området berör även andra riksintressen.

Referenser:

Bevarandeplaner för Glösa Norra (SE0720384), Viken Alsen (SE0720386) och Aspbacken Trång (SE0720383).

Thorslund, P. & Jaanusson, V., 1960: The Cambrian, Ordovician and Silurian in Västergötland, Närke, Dalarna and Jämtland, central Sweden. Guide to Excursions Nos. A23 and C18. International Geological Congress, XXI Session, Norden 1960, Sweden, Guidebook e, 1-51. Stockholm.

Lars Karis och Arne G.B. Strömberg. Beskrivning till berggrundskartan över Jämtlands län Del 2: Fjälldelen. Uppsala 1998